

Oponentský posudek disertační práce Ing. Karla Boublíka *Vegetation of fir- and calcicolous beech forests of the Czech Republic*

Karel Boublík předkládá dlouho očekávanou disertační práci o diverzitě vegetace jedlin a vápnomilných bučin v České republice. Jde o víceméně klasickou fytocenologickou studii založenou na klasifikaci fytocenologických snímků a na ekologické interpretaci abstrahovaných vegetačních typů. Téma je vymezeno poněkud neobvykle, neboť dva studované vegetační typy jsou vzájemně dosti odlišnými výseky z vegetačního okruhu středoevropských bukojedlových lesů. Na druhou stranu, jak autor v práci sám uvádí, v obou vegetačních typech dosud existoval významný „deficit fytocenologického úsilí“. Práce sestává ze čtyř dílčích studií, z nichž tři byly publikovány v mezinárodních odborných časopisech (*Preslia* s IF, *Tuexenia* a *Silva Gabreta* bez IF) a jedna má formu dokončeného rukopisu nabídnutého k publikaci. Celé to uvádí asi dvanáctistránkový Úvod, obsahující vedle stručného úvodu do problematiky také dílčí analýzy, obrazovou přílohu a formulaci cílů práce, a uzavírají to asi jedenapůlstránkové Závěry. Řečeno nejstručnějším možným způsobem, dosažené výsledky prezentované v práci hodnotím jako uspokojivé a považuji je za cenný přínos k poznání diverzity vegetace bukojedlových lesů v České republice. Na druhou stranu nejsem úplně spokojen s formou, jakou jsou tyto výsledky prezentovány, takže celkový přínos práce není takový, jaký mohl být, a ti i bez zásadního zvýšení vloženého úsilí.

Nyní podrobněji. **Článek v *Preslii*** je příspěvkem ke klasifikaci vápnomilných bučin v České republice. Zde vysoce hodnotím originální a ekologicky podle mého názoru smysluplný přístup k vymezení studovaného objektu a také snahu konfrontovat různé klasifikační přístupy. Škoda, že metodickému srovnání nebyla v článku věnována větší pozornost, zvláště když na tento aspekt odkazoval samotný název článku. Práci každopádně považuji za kvalitní.

V článku jsem nenašel informaci o podílu autorských fytocenologických snímků v analyzovaném souboru. Snad jsem jen špatně hledal, každopádně to považuji za důležitou informaci, naznačující, kolik práce si autor/autoři s klasifikací dal/dali. Klasifikace dělané od stolu jsou dnes díky pokroku výpočetní techniky a rozvoji elektronických databází sice možné, sotva však mohou být zásadně přínosné.

Na základě čeho se autoři rozhodli členit variabilitu vápnomilných bučin na subasociační úrovni, a ne na asociační úrovni?

Tabulku 2, obsahující snad srovnání metody Cocktail a vlastní metody vymezení vápnomilných bučin (?), jsem ani při opakovaném studiu nepochopil.

Nepublikovaný rukopis shrnuje výsledky formalizované klasifikace jedlin metodou Cocktail pro účely projektu „Vegetace České republiky“. Text je jasně strukturovaný a informativní, vhodně doplněný mapkami rozšíření rozlišených asociací a diagramem DCA. Zvolenou hrubší klasifikaci jedlin do tří asociací považuji na národní úrovni za vhodnou, líbí se mi také řazení asociací do různých vyšších syntaxonů (*Piceion excelsae*, *Luzulo-Fagion*, *Fagion sylvaticae*).

Jaká je publikační strategie autora? Byl manuskript dříve než do Biologie nabídnut časopisu Preslia, kam podle mého názoru patří (vyšla tam celá řada podobných studií srovnatelného rozsahu a kvality, časopis je v první řadě určen české botanické obci)?

Mohl by se autor ještě jednou vyjádřit k problematice prameništních jedlin asociace *Carici remotae-Abietetum*? Podle mého názoru jde o druhově značně specifickou vegetaci – skutečně nestojí za rozlišení na úrovni samostatné asociace?

Formální definice jednotlivých asociací se mi zdají být poněkud komplikované. To sice na jednu stranu umožňuje klasifikaci velkého podílu snímků z „třénovacího souboru“ (78 %), na druhou stranu se obávám, že jsou tyto definice příliš „data set-specific“ a že jejich výstižnost je do jisté míry iluzorní. Zároveň tyto definice neplní funkci operativní „kvintesence“ floristického složení definované asociace, jakou mohou plnit definice jednoduché.

Nerozumím diskusi v posledním odstavci na straně 90 (manuskript nemá vlastní číslování), týkající se snímků jedlin neklasifikovaných ani metodou Cocktail, ani pomocí indexu FPMI. Pomocí indexu FPMI lze klasifikovat takřka jakýkoli snímek, proč tedy některé snímky nebyly klasifikovány? Pracoval snad autor s nějakou prahovou hodnotou indexu? V metodice o tom zmínka není (nebo jsem si jí nevšimnul).

K dalším **dvěma regionálním studiím z jižních Čech** mám jen málo připomínek. Jde o klasické deskriptivní fytoecologické studie, postavené na poctivě odvedené terénní práci (129 a 57 vlastních snímků vegetace, včetně hodnocení půdních vlastností) a na metodicky jednoduchém zpracování (klasifikace subjektivní nebo pomocí divizivní metody Twinspan, DCA, ekologická interpretace pomocí EIH). Charakteristiky rozlišených vegetačních typů jsou poměrně stručné, informativní a dobře se čtou. Po věcné stránce k nim nemám výhrad.

Nepovažuji za vhodné manuálně upravovat klasifikaci provedenou numerickou metodou, jak to autor učinil ve studii pošumavských jedlin. Numerická klasifikace tím poněkud ztrácí na významu, neboť se vytrácejí dva její významné aspekty: opakovatelnost a metodická konzistentnost. Pokud je navíc cílem klasifikace spíše rozlišení abstraktních typů, než zjištění příslušnosti konkrétních snímků k těmto typům, postrádají přesuny jednotlivých snímků mezi skupinami víceméně opodstatnění.

Zásadnější připomínky mám k **syntetické části disertační práce** (Úvod a Závěry), kterou považuji za příliš stručnou. Chápu, že její rozsah (12 stran) je zcela v mezích současného úzu, tento však považuji za nešťastný. Pokud disertační práce sestává pouze z dílčích studií (v tomto případě tomu tak naštěstí úplně není, článek v Preslii a nepublikovaný rukopis jsou svým způsobem shrnující), pak podle mého názoru musí být součástí disertační práce dostatečně rozsáhlá syntetická část. Na obvyklých deseti stranách vysoce odborné téma seriózně uvést nelze, nebo jen ve výjimečných případech. Také považuji za nešťastné, že tato část práce, stejně jako její obhajoba, není psána/vedena v českém jazyce. Získáváme tak sice možnost mezinárodní konfrontace práce, ztrácíme však příležitost k opravdu hluboké

komunikaci a zevrubné diskusi v nejdokonalejším komunikačním prostředku, kterým disponujeme – v mateřském jazyce. Asi to tolik nevádí v případě obecnějších abstraktnějších témat, u témat jako je toto však podle mne ochuzeným překladem do mezinárodního jazyka více ztrácíme, než získáváme.

Nyní k Úvodu konkrétněji. Na straně 1 se píše, že tradiční neformalizované klasifikace ve studiích lokálního měřítka jsou nezbytným předpokladem pro formalizované studie velkého měřítka. Tady by to asi chtělo myšlenku trochu rozvést (ostatně jako na několika dalších místech v Úvodu), protože není úplně jasné, co jí autor míní. Každopádně se domnívám, že vztah mezi studii malého a velkého měřítka a mezi klasifikacemi neformalizovanými a formalizovanými je víceméně nezávislý, komplementární, takřka rovnoprávný. Pokud je tu nějaká závislost, tak je to závislost studií velkého měřítka na základních datech, jež obvykle poskytují studie malého měřítka.

Co se rozumí „nezávislým společenstvem“ na straně 3? Je „nezávislost společenstva“ podmínkou pro fytoecologickou práci?

Nemyslím si, že leptosoly porostlé jedlovým lesem leží skutečně na suchém konci vlhkostního gradientu. Je třeba vzít v úvahu mj. vzdušnou vlhkost na stanovišti. Na skutečně suchých lesních stanovištích jsem jedli nikdy nepozoroval.

Nárys studie o vztahu výskytu jedle k intenzitě lidského vlivu je zajímavý a doufám, že bude brzy doveden do publikovatelné podoby.

Závěrem chci říct, že Karel Boublík předkládá kvalitní fytoecologickou studii vápnomilných bučin a jedlových lesů, která posunuje naše porozumění diverzitě těchto společenstev v České republice na novou úroveň. Disertační práce dokládá jeho orientaci v oboru, zvládnutí základních i pokročilých metodických postupů moderní fytoecologie, potvrzuje jeho schopnost efektivní týmové práce a především schopnost samostatně kriticky uvažovat nad mnohdy odtažitými odbornými problémy. Karlův fytoecologický styl, založený na rozsáhlé terénní zkušenosti a výborných floristických znalostech, může být v mnohém příkladem pro vyrůstající generaci českých botaniků. Vyzdvihují také Karlovo zaujetí pro věc a schopnost stimulovat akademickou debatu o odborných tématech. Výše uvedené kritické připomínky nemohou zpochybnit základní kvality autora a jeho disertační práce, kterou tímto doporučuji k obhajobě.

V Náměšti nad Oslavou 7. ledna 2010

Mgr. Jan Roleček, Ph.D.